

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РУСКИ ЕЗИК – XII КЛАС,

ПЪРВИ ЧУЖД ЕЗИК – ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ.

Настоящата учебна програма надгражда обучението по руски език като първи чужд – профилирана подготовка – в VIII, IX, X и XI клас по отношение на учебното съдържание и единните принципи на подбор, структуриране и представяне на материала. Програмата е съобразена с ДОН за учебно съдържание по отношение на целите на обучение, придобитите знания, овладените умения и навици, изградените ценности нагласи, разпределени по четирите основни речеви дейности: слушане, четене, говорене и писане, и свързаните с тях междупредметно значими стратегии за учене, умения за критическо мислене, за боравене с информация, за самостоятелна работа и за работа в екип.

Хорариумът часове се определя според училищните планове за профилирана подготовка.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО.

Целите на обучението по руски език в XII клас са част от общите образователни, възпитателни, познавателни и езикови цели за гимназиалния етап на обучение и са насочени към овладяването на комуникативна компетентност в единство на съставлящите я компоненти – езиков, социокултурен, стратегически.

1. Общите цели на програмата за профилирана подготовка в XII клас са:

– осигуряване надграждането на постиженията на ученика от предишните етапи на обучението;

– създаване на условия за постигане на равнище на владене на руски език, доближаващо се до родноезиковата комуникативна компетентност;

– развитие и усъвършенстване на уменията на ученика при използване на руския език за специфични цели (изучаване на учебни предмети – билингвално обучение).

2. Специфичните цели на обучението, като се имат предвид принципите на непрекъснатост и спираловидна повтаряемост на обучението и формирането на навиците по видове речева дейност, могат да бъдат представени обобщено.

В областта на устната реч ученикът:

– общува с носители на езика или с лица, които го владеят като чужд, отчитайки особеностите на рускоезичната културна среда и сферата на общуване;

– разбира и реагира адекватно на информация от включените в програмата текстови разновидности (монологична реч – лекция, доклад; диалогична реч – беседа, дискусия; радио- и телевизионни предавания);

– води аргументиран разговор с един или повече събеседници в пряк контакт, участва в обсъждания, дискусии, полемики, като: анализира факти и събития; изслушва доводите на събеседника; коментира, изразява собствено отношение и позиция; представя доказателства с позоваване и цитиране на чужди изказвания;

– изразява субективна оценка на факти, събития и изказвания и използва експре-

ивни средства за въздействие; изразява съмнение, оспорва чуждо мнение, отстоява и защитава собствено мнение и позиция;

- резюмира представен в момента текст (прослушан или прочетен);
- анализира и коментира художествената стойност на литературно произведение,

театрална постановка, филм и др.;

- изпълнява ролята на посредник и преводач при устно общуване;
- служи си с адекватни интонационни модели и изразни средства (вербални и невербални) и прилага разнообразни компенсаторни стратегии.

В областта на писмената реч ученикът:

- извлича целево информация от предвидените текстови разновидности, прилагайки

следните видове разбиране: на основното съдържание, на подробностите, ориентировъчно и търсещо разбиране;

- различава текстовата разновидност, стилстичните особености на езика, естетическите аспекти на текста;

- самостоятелно интерпретира прочетен текст на ниво критическо преосмисляне;

- съставя план, резюме, анотация на прочетен или прослушан текст;

– записва (пълно, кратко, изборно) прослушана информация, води бележки при четене;

- търси и подбира материали от различни източници и създава съобщения, доклади, проектни разработки;

– пише собствен литературноинтерпретативен текст (кратко съчинение, есе, съобщение, репортаж, доклад);

- прави писмен превод на ограничени по обем публицистични, научнопопулярни и художествени текстове.

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
1. Слушане	<p>Ученикът:</p> <p>Разбира основната информация в изказвания и дебати, радио- и телевизионни предавания /новини, репортажи, интервюта, филми/, като успява да проследи основната фактологична информация и/или главната линия на аргументация.</p> <p>Разбира в подробности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - монологични изказвания (съобщения, лекции, доклади) и диалози, дискусии с един или повече събеседници в пряк и косвен контакт, като откроява противоположни тези и оценки, дори когато изказванията не са ясно структурирани и скоростта на говорене е сравнително висока; - специализирани текстове, свързани с учебното съдържание на предмети, изучавани на руски език. 	<p>Учениците трябва да придобият понятийни и социокултурни знания и речеви умения по предложените тематични области, които да използват в учебна обстановка и при реално общуване.</p> <p>1. Тематични области.</p> <p>1. Образование и професия.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образователни системи. • Чуждите езици в системата на образованието. <p>2. Семейство.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поколения – взаимностношения. • Начин на живот и професионални дейности. <p>3. Наука и техника.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Научен прогрес – възможности и перспективи. • Нови технологии за информация и 	<p>Разпределението на езиковия материал има препоръчителен и ориентировъчен характер. Програмата посочва кога дадено граматично явление се въвежда за първи път, като се отчита концентричната организация на езиковия материал.</p> <p>1. Преговор на изучения в предходните класове материал по фонетика и ортография.</p> <p>1. Правопис на гласните в корена на думата.</p> <p>2. Правопис на съгласните в корена и в края на думата.</p>	<p><u>На учениците трябва да им се даде възможност:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Да слушат оригинална руска реч в учебна обстановка. • Да четат оригинални, неадаптирани автентични текстове. • Да се изразяват и общуват на 	<p>Български език и литература.</p> <p>Съпоставяне на основни граматични категории. Познания за строежа и функциите на различни видове устни изказвания и писмени текстове.</p> <p>Стилистика. Жанрово и стилистично</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p>Разбира в подробности лични и официални писма, научнопопулярни статии, специализирани текстове, художествени произведения, текстове от вестници и списания, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> - смислово анализира изречение, абзац, фрагмент от текста; - систематизира основната фактологична информация; - разпознава характерни стилови особености и естетически аспекти на текста. <p>Намира конкретната информация в публицистични, научнопопулярни, специализирани и художествени текстове, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подбира и групира необходимата му информация в зависимост от целта на четенето; - открива причинно-следствените връзки; - обобщава в план, тезиси, резюме, анотация конкретната информация, извлечена от няколко източника. 	<p>в съвременния свят.</p> <p>II. Социокултурни знания В рамките на посочените теми учениците трябва да разширяват знанията си за живота в Русия, да усвоят основните социокултурни модели и отношения в съпоставка между родната действителност и особеностите на страната на изучавания език.</p> <p><u>Културоведският компонент на учебното съдържание в XII клас включва работата над оригинални литературни произведения или откъси от тях с препоръчителна тематика:</u></p> <p>1. "Послушната" и "непокорната" литература – трагическа съдба на автори и техните произведения Манделщам, Ахматова, Цветаева, Бродски, Солженицин – произведения по избор/</p>	<p>11. Пунктуация в сложното изречение.</p> <p>II. Граматика. Преговорът на морфологията и синтаксиса във функционален аспект се води паралелно с работата по стилистика.</p> <p>1. Стилистика на частите на речта:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стилистика на съществителните имена /форми на род, число и падеж/. • Стилистика на прилагателни имена/пълна и кратка форма на прилагателните; степени на сравнение; синонимия на прилагателните и косвените падежи на съществителните имена/. 	<p>руския език конструкции и стилистични похвати.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се готвят за общуване с носители на езика в сферите на интересите си, като се запознават с характерни за носителите на руски език поведенчески модели в общуването. 	<p>Информатика и информационни технологии. Работа с мултимедийни продукти. Намиране и извличане на информация от Интернет. Текстообработка. Обществени науки и гражданско образование. Гражданско общество. Национална</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
III. Говорене	<p>Прилага разнообразни компенсаторни стратегии.</p> <p>Ученикът: Участва в свободен спонтанен разговор или дискусия, като: - обменя конкретна информация; - изразява и отстоява аргументирано становището си и предлага решения; - проявява толерантност към мнението на другите; - участва в интервю, като отговаря на въпроси, свързани с неговата личност, образование, проекти и намерения.</p> <p>Прави разширени подготвени изказвания, в които: - анализира, коментира, обобщава, оценява информация от различни източници; - интерпретира литературен текст съобразно специфичните за жанра и текстовата разновидност методи.</p>	<p>2. Темата за "малкия човек" от руската класическа литература в огледалото на съветската действителност / Зошченко, Шукшин, Распутин, Войнович – произведения по избор/.</p> <p>3. Трагичните изпитания на XX век и тяхното отражение в литературата.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Народът и революцията, писателят и държавата /Замятин, Булгаков – произведения по избор/ • Втората световна война /Шолохов, Симонов, Твардовски – произведения по избор/. <p>4. Пророци на новото време.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Новото време в поезията на Рождественски, Евтушенко, Б.Ахмадулина – стихове по избор. • В търсене на красивото /Пришвин, Паустовски, Лихачов – произведения по избор/. • Руските бардове – своеобразен синтез на поезия, музика, 	<ul style="list-style-type: none"> • Стилистична употреба на числителните имена и местоименията. • Стилистика на глагола /синонимия на формите за лице, време, наклонение; глаголи за движение; причастие и деепричастие/ <p>2. Синтактична стилистика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>И. и Т.п.</i> в съставното сказуемо. • Съгласуване на определенията и приложенията. • Синонимия на конструкциите с предлог и без предлог. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да работят индивидуално, в малки и по-големи групи. • Да работят по проект, като спазват екипния принцип, онагледяват и представят резултатите от работата си. • Да използват материали от различни информационни 	<p>идентичност. Минало и настояще. Межкултурни връзки. Ролята на езика, религията и традициите за социална обвързаност и различия в обществото. Разрешаване на конфликтни ситуации. Световно стопанство. Образование и професионални</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
IV. Писане	<p>Превежда изказвания от руски на български и от български на руски език.</p> <p>Съобразява речта си с комуникативната ситуация. - Изразява се уверено с правилно произношение и подходяща интонация на стандартен език, с адекватно на ситуацията речево поведение.</p> <p>Прилага ефективно компенсаторни стратегии за преодоляване на комуникативни проблеми.</p> <p>Ученикът: Пише лични, читателски и официални писма по проблеми, които пряко го засягат, като: - излага конкретна информация и собствена позиция; - съобразява изложението си с комуникативните си намерения и предполагаемия читател;</p>	<p>драматургия /Галич, Окуджава, Висоцки – произведения по избор/.</p> <p>5. Руската литература на прага на XXI век – творчески търсения, течения, теми и автори /автори и произведения – по избор/.</p> <p>III. Сфери и роли на общуване:</p> <p>1. <i>Сфери на общуване</i> В училище, вкъщи, на обществени места.</p> <p>2. <i>Роли на общуване</i> В процеса на обучението учениците изпълняват активно ролите на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зрител и слушател. • Читател • Посредник и преводач. • Събеседник в разговор (и по телефона). • Приятел, познат в сферата на личния живот. • Участник в дискусия. • Частно лице и клиент в сферата 	<ul style="list-style-type: none"> • Синонимия на предлозите. • Особенности на изреченията с еднородни части на изречението: съюзи, предлози, управление при еднородните части на изречението. <p><u>В края на XII клас учениците трябва активно да владеят не по-малко от 4 000 лексически единици, подбрани с оглед на темите и словесните действия, включително свободни и устойчиви словосъчетания.</u></p> <p>III. Техника на превода.</p>	<p>източници: радио, телевизия, видео, Интернет, вестници, списания за изпълнение на конкретни задачи и при работа по проект.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да работят в библиотеки и информационни центрове, като ползват разнообразна справочна литература. 	<p>интереси. Европейски съюз и общо-европейски структури. Природни науки и екология. Научно-технически прогрес. Опазване на природата. Здравословен и природо-съобразен начин на живот. Живот без дрога. Изкуства.</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p>- структурира своя текст със спазване на нормите на жанра.</p> <p>Попълва формуляри за лични нужди.</p> <p>Води бележки при четене и слушане.</p> <p>Пише съобщение, доклад, проектна разработка, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подбира и синтезира материали от различни източници; - излага факти и прави изводи; - правилно структурира своя текст. <p>Пише собствен литературно-интерпретативен текст (кратко съчинение, есе), в който:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изразява и аргументира лично мнение; - използва сведения, доводи, аргументи от други източници; - познава и прилага основните принципи на структуриране на текста; - прилага основните реторични похвати в жанровете кратко съчинение по зададена или свободна тема, есе. <p>Използва подходящи за</p>	<p>на услугите.</p> <p>IV. Словесни действия.</p> <p>Продължава усвояването и разширяването на употребата на основните словесни действия по:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предаване и търсене на предметна и фактическа информация. 2. Изразяване на интелектуални отношения. 3. Изразяване на емоционална оценка. 4. Изразяване на въздействие, убеждение, достигане на взаимно разбиране. 5. Речев етикет. <p>V. Очаквани резултати по работа с текст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Смислов анализ на фрагмент от текста. 2.Възстановяване на информативното съдържание на текст . 3.Трасформация на текста: <ul style="list-style-type: none"> • компресия; • преразпределение и групиране; • целево извличане на информация; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Видове превод: <ul style="list-style-type: none"> • двустранен, • синхронен, • сравнителен анализ на преведения текст с оригинала, • редактиране на превод. 2. Усъвършенстване на уменията за превод: <ul style="list-style-type: none"> • преводачески съответствия. • преводачески трансформации. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да използват материали и източници, формиращи социокултурна компетентност. • Да участват в ситуативни и делови игри, състезания, конкурси и артистични дейности на руски език. • Да се включват в свободно- 	<p>(до IX клас)</p> <p>Известни творби на руски композитори, художници и скулптори.</p> <p>Възпитаване на естетически вкус.</p> <p>Свобода на културния Избор.</p> <p>Младежка култура.</p> <p>Физическа култура и спорт.</p> <p>Спортове и спортни постижения.</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p>ситуацията езикови средства, правопис и пунктуация, графично оформление, съответстващи на нормите на руския език.</p> <p>Прави писмен превод на публицистични, научнопопулярни и художествени текстове, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> - използва специфични преводачески (граматични и стилистични) трансформации; - сравнява превод с оригинала; - редактира преведения текст; - използва необходимата му справочна литература. 	<ul style="list-style-type: none"> • конспектиране, тезизиране, резюмиране на текста; • реферирание и аотиране. <p>4. Създаване на собствен текст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Последователно и логично излагане на основната информация. • Използване на свързващи средства на ниво абзац, фрагмент, цялостен текст. • Изразяване позиция и аргументиране на собствена теза. • Цитиране и позоваване на използвани източници. • Обобщаване, изводи. • Структуриране на текста съобразно жанрово-стилистичните му особености: съчинение по зададена или свободна тема, есе, съобщение, доклад, проектна разработка. <p>VI. Очаквани резултати по работа с художествен текст.</p> <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Възприема художествения текст в 	<p><i>В процеса на работа над различните видове текст се актуализират следните социокултурни и литературоведски понятия:</i></p> <p>Национално самосъзнание, национална идея.</p> <p>Епоха – автор – произведение.</p> <p>Идеология и литература.</p> <p>“Емигрантска литература”.</p> <p>Социокултурна ситуация и литература.</p> <p>Литературни направления и школи .</p> <p>Индивидуален творчески стил, надхвърлящ рамките на направлението.</p>	<p>избираема работа по интереси.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да изграждат стратегия за учене, оценяване и самооценяване. • Да използват компенсаторни стратегии при писмена и устна комуникация • Да работят в доброжелателна атмосфера. 	<p>Чувство за екипност и състезателен дух.</p>

Очаквани резултати		Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
		<p>неговата завършеност и цялост.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбира основни художествени похвати – сравнения, метафори, символи, алегории, хиперболи и др. Определя ролята на заглавието на художествената творба. Възприема основните семантични опозиции в структурата на текста. Умее да прави елементарен композиционен анализ на текста. На базата на познанията по родна и световна литература разграничава и определя основни понятия (литературни родове, жанрове). Ориентира се в основните етапи на развитието на европейския и в частност на руския литературен процес (литературни направления и стилови течения). Разпознава и осмисля основните особености на художествената комуникация. 	<p>Национални, индивидуални и общочовешки ценности в развоя на руската литература от XX век.</p> <p>Основни направления в развитието на руското изкуство .</p> <p>Художествена комуникация /автор – герой – читател/ в новите измерения на XX век.</p> <p>Художествени тропи.</p> <p>Текст и подтекст.</p> <p>Граматика и стилистика на текста.</p> <p>Структура и композиция на текста.</p> <p>Структура на литературно-интерпретативно съчинение и на аргументативно есе на литературна тема.</p>	<p>телна атмосфера, способстваща развитието на индивидуалните им способности.</p>	

V. ФОРМИ НА ПРОВЕРКА И КОНТРОЛ.

Проверката и оценяването на знанията и уменията на учениците се осъществява както периодично след завършване на определен концептум от учебно съдържание или етап от обучението (срок, година), така и по време на самия процес на обучение текуща проверка. Текущата проверка има главно обучаваща и диагностична функция: като обхваща всички нива на комуникативната компетентност: правонис и правоовој граматика и лексика, речевни умения, стилистика и прагматика, култура на общуването.

Проверката на рецептивните умения и навици цели да установи нивото на разбирање на текста при четене или слушање и критичното им осмисляње. Извършва се чрез контролни тестови задачи, нај-често въпроси с избираем отговор, идентифициран или съотнасяне, графични означения, открити въпроси, сбит преразказ, превод.

Продуктивните умения се проверяват със задачи, които имат комуникативен характер: частично подготвено или неподготвено изказване, изказване доклад, отговор и проблемен въпрос, есе, създаване на текст от посочените в програмата видове.

Речевите умения и комуникативните способности на ученика се оценяват с оглед на успешното осъществяване на комуникативен акт (реализиране на комуникативното намерение). При проверката им се използват функционални тестове, например: самостоятелно структуриране на отговор при така наречените открити въпроси, създаване на писмен текст от видовете, посочени в програмата, и др. Подготовката на тестове, проверяващи говорните умения и уменията за непосредствено речево общуване, изискват от преподавателя сериозна предварителна работа при създаването и структурирането на речевни програми за диалогична и монологична реч, които при тестиране се провеждат с помощта на подготвен екзаменатор.

Правилността на социалното поведение – вербално и невербално – се свързва със знанията за страната и културата. Тестовите по социално поведение имат нај-често формата на въпроси с избираем отговор от областта на странознанието и културознанието.

Знанията за езиковата система се проверяват чрез структурни тестове: диктовки, въпроси с избираем отговор, задачи за попълване на текстове с пропуснати структурни елементи, задачи за трансформация и др.

Тестовите задачи могат да служат както за текуща и периодична проверка, така и за самопроверка и като форма на упражнение. Тестуването със своята обективност служи за коректив във взаимоотношенията учител–ученик и допринася за преодоляване на психологическата бариера, съгответстваща използването на чуждия език като средство за комуникация.

Наред с това е особено важно формите на оценяване да бъдат разнообразни и системно да отчетат постиженията на ученика при различните дейности: работа в часа (с целия клас, в група, самостоятелно), изпълнение на домашни работи, разработване на материали по проекти, индивидуални прояви, комплексни (обобщаващи) проверки на устните и писмените речевни умения (контролни, класни работи) и др.

Учителят използва резултатите от проверката на знанията и уменията за анализ и оптимизиране на учебния процес за постигане на крайните резултати, заложенни в програмата.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

Обучението по руски език в XII клас продължава да се разглежда като система от дейности с интелектуален и комуникативен характер. Основна методическа единица е

Текстът и художественият текст в частност.

В XII клас преговорът на езиковия материал (морфология и синтаксис) се осъществява във функционален аспект, като паралелно се води и работата по стилистика (стилистика на частите на речта, синтактична стилистика).

В центъра на обучението е културологичният компонент, като учебното съдържание се ориентира към културни феномени, произведения и автори с признат принос в световната култура и ярка личностна изява като творци и общественици.

Идеята на програмата, освен достигането на висока комуникативна компетентност, е да представи достатъчно широко жанровото и стиловото многообразие на руската литература от XX век чрез най-значителни образци, като се:

- актуализират и допълват получените вече знания за водещите литературни направления и школи и за отделни страни в развитието на литературната критика, публицистика и философска мисъл от най-ново време;

- подчертава взаимосвързаността и приемствеността на литературните епохи и се отделя внимание на проблемите писател–епоха;

- показва националното своеобразие на руската литература и култура, както и мястото ѝ в световната култура;

- развива вкусът към четенето на художествена литература (в оригинал и в превод, с визуални опори – филми, постановки), формира у учениците читателска грамотност и самостоятелност, опираща се върху езикова компетентност, определени естетически и ценностни критерии и обща ориентация за развитието на руския литературен процес през XX век.

Основните принципи, заложили в предлаганата програма в културологичната ѝ част, са вариативността и изборността. Това позволява на учителя:

- да избира автори, произведения, проблемни тези, които отговарят на интересите на учениците и реалните възможности на класа;

- да търси самостоятелни методически решения при изучаване на отделните теми;

- да определя количеството часове за всяка избрана от него тема;

- да избира актуални, дискуссионни въпроси, проблеми, предполагащи нееднозначност на оценките и съжденията на учениците.

Основният подход към текста остава общофилологически. В учебния процес текстовете се използват за развиване на навики и умения при овладяването на различните видове четене (като се използват и различните техники на четене):

- **четене с практически езикови задачи** – работата над езика на текста се определя от избраните текстове и възможностите на учащите се; продължава обогатяването на активния и пасивния речник на учениците въз основа на текста и темите за развитие на устната реч;

- **страноведско четене** – текстът се използва за запознаване с историческия и социокултурния контекст на епохата, попълване на фоновите знания за историята, общественния живот, литературата, битата на Русия, за провеждане на межкултурни паралели, за развитие на умения у учениците да откриват различното и общото, да сравняват и разказват за сходни явления в родната им страна и култура и/или в други култури;

- **четене с елементи на художествен анализ** с кратко предварително запознаване на учениците с творчеството на писателя, мястото и ролята му в историколитературния процес, жанровото своеобразие и естетическото значение на изучаваното произведение. Водещ принцип при този вид работа над текста е уменията да се представи материалът проблемно. В условията на езиков дефицит и все още непълно владение на

езика не бива да се изнеква от учениците цялостен художествен анализ на текста;

– четене с елементи на лингвистически анализ с акцент върху стилистичните особености на текста, ролята на контекста при определяне значението на думи и изрази, различните конотации и смислови нюанси на думата. Задълбочават се и познанията на учениците за някои особености на различните функционални стиллове на езика: художествено-публицистична реч, научна реч, разговорна реч и пр.

Посочените видове четене и работа над текста е възможно да се съчетават, но могат да се използват и самостоятелно и/или последователно при работата над определени конкретни текстове.

Основна форма за работа в клас в условията на достатъчна езикова компетентност е груповата форма. Тя предполага формиране и развитие на умения за водене на диалог/полилог, обсъждане, дискусия, групова работа по проект и дава възможност за реализиране на проблемния характер на комуникацията. Проблемността като основно качество на учебната комуникация стимулира мисловната активност и мотивацията за изказване, формира комуникативна потребност. Тематичният минимум, който предлага програмата, е желателно да се въведе в учебните пособия проблемно. Това ще даде възможност за осъществяване на реална комуникация в учебни условия. Квазикомуникацията има място главно при тъй наречените ролеви игри, когато учениците разыгрват комуникативни роли в измислени ситуации (интервю, пресконференция, посещение на панарен павилион, посрещане на гости в училище, участие в научен семинар и пр.).

Голямо значение в гимназиалната степен на обучение придобива индивидуалната форма на работа, която се свързва главно със следните дейности: анализ на текст, изготвяне на съобщения, доклад по дадена тема, слушане и запис на лекция, написване на есе, очерк, репортаж, работа със справочни и други помощни материали, индивидуални задачи при работа по проект.

Обучението по чужд език е ориентирано към стимулиране на самостоятелно учене, като се отчитат индивидуалните особености на учениците. Формирането на стратегии за учене се осъществява под непосредственото ръководство на учителя.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО РУСКИ ЕЗИК –

II КЛАС,

ВТОРИ ЧУЖД ЕЗИК – ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ.

Настоящата учебна програма е разработена съгласно Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по чужди езици. Програмата е съобразена и с поставките на „Прагово равнище по руски език“, прието от Съвета на Еуропа.

Базирайки се на принципите за непрекъснатост и спираловидна повтаряемост на обучението, учебната програма предлага оптимално използване на хорариума за формиране на навиците и уменията на учениците по видовете речева дейност: слушане, четене, говорене, писане.

Хорариумът часове се определя според учебните планове на училището.

II. СТРАТЕГИЯ И ЦЕЛИ.

Образователната стратегия при изучаването на руския като втори чужд език се определя като функционално-комуникативна. Общите цели на обучението са свързани с прираждане на система от интелектуални умения за развитие на познавателните способности и творческата самостоятелност на личността; с формиране на толерантност към културните различия и развитие на умения за социално отговорно поведение и межкултурно общуване.

Специфичните цели на обучението са свързани с осъществяване на свободна комуникация с носители на езика или с лица, които го владеят като чужд, достигане на по-високо равнище на владееене на езика според държавните образователни стандарти и се определят в рамките на всеки тип речева дейност, както следва:

1. **Слушане** – висока степен на възприемане и разбиране на жива и механична реч.
2. **Четене** – извличане на пълноценна съдържателна и естетическа информация на равнище текст и подтекст при ползване на оригинална литература от различни функционални стилове.
3. **Говорене** – свободна диалогична и монологична реч в рамките на предвидените от програмата теми.
4. **Писане** – конспектиране на прочетен или прослушан текст; продуциране на коментарно и аргументативно съчинение, изложение на собствени и чужди тези, делова и лична кореспонденция, свободно ползване на различни видове справочна литература.

XII клас

Очаквани резултати		Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки/			
Ядра на учебно-го съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия / по теми/	Контекст и дейности /за цялото ядро и/или за цялата програма/	Възможности за междупредметни връзки
1	2	3	4	5	6
Слуша-не	<p>Ученикът:</p> <p><i>Разбира в подробности:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - информация от различни по жанр и вид текстове от различни аудиоизточници; без зрителна опора; - съдържанието на усложнена диалогична реч /беседа, дискусия/ на свободна тема. <p><i>Разбира конкретна информация от радио и телевизионни предавания.</i></p> <p><i>Извлича информация, неексплицитно формулирана в песни, стихотворения, анекдоти, приказки, разкази</i></p> <p><i>Използва компенсаторни стратегии.</i></p>	<p><i>I Тематични области</i></p> <p>1. Аз и другите</p> <ul style="list-style-type: none"> -приятелство и конфликти между поколенията; - толерантност към различията. <p>2. Моят ден</p> <ul style="list-style-type: none"> -професионална ориентация; -семейство и професия. <p>3. Светът около нас</p> <ul style="list-style-type: none"> -Червена книга; -младежки екологични организации. <p>4. Празници</p> <ul style="list-style-type: none"> -младежки празници. <p><i>II. Социокултурни знания</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - в рамките на посочените теми ученикът трябва да разшири знанията си за 	<p>ЕЗИКОВИ ЗНАНИЯ</p> <p>A. Фонетика</p> <ul style="list-style-type: none"> - поддържащ курс. <p>Б. Морфология</p> <ul style="list-style-type: none"> - преговор и обобщение с елементи на надграждане; - предикати с различен модел за управление. <p>В. Синтаксис</p> <ul style="list-style-type: none"> - преговор и обобщение с елементи на надграждане; - съчинителни и 	<p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да работят активно, използвайки интелектуалния си потенциал, знанията и уменията при решаване на дискусийни ситуации; - да слушат, четат и анализират разнообразни по вид, жанр и функции 	<p>Учениците прилагат знанията и уменията си по:</p> <p>1. Български език и литература:</p> <ul style="list-style-type: none"> - паралели между лексико-граматичните категории; - стил, сфери на общуване; - речев етикет; - видове текст; - национална идентичност; - жанрово и стилово многообразие на текста; - близка по произход лексика.

<p>Четене</p>	<p>Ученикът: <i>Прилага следните стратегии на разбиране:</i> разбиране на подробностите, разбиране на основното съдържание, ориентировъчно разбиране, търсещо разбиране. <i>Разпознава</i> текстова разнообразност, стилистичните особености на текста, естетическите му аспекти. <i>Самостоятелно интерпретира</i> прочетен текст / на равнище критично преосмисляне и подтекст/. <i>Използва компенсаторни стратегии и справочна литература.</i></p>	<p>живота в Русия: 1. Социално поведение – норми, етикет. 2. Празници и традиции. 3. Природни забележителности, големи градове. 4. Отношение към околната среда. 5. Организиране на свободното време. 6. Историческо минало. 8. Национално своеобразие на културното наследство – мястото на руската култура и литература в европейския културен процес /20 век/. 9. Жанрово и стилово многообразие на руската литература – най-значими образци /20 век/. 10. Межкултурни взаимодействия между България и Русия . <i>III. Сфери и роли на общуване</i> 1. Сфери: - в училище; - вкъщи; - на обществени места;</p>	<p>подчинителни връзки в безсъюзното сложно изречение; - видове съюзи в сложносъчиненото изречение; - действителни и страдателни конструкции; - преминаване на пряката реч в косвена и обратно. Г. Стилистика - многозначност на думата /метафора/ - синоними: стилистически и семантико-стилистически; - антонимите и тяхната стилистична роля; - фразеологизми: варианти на превод с цел предаване на стилистичната експресивност; - видове текст.</p>	<p>автентични текстове, като се акцентира върху жанровата и стилистична структура на текста; - да усъвършенстват възможностите и уменията си в компенсаторните стратегии в устната и писмената реч; - да усъвършенстват читателската си грамотност, опираща се на езиковата им компетентност, определени естетически и ценностни критерии и ориентация за</p>	<p>2. Други чужди езици: - социокултурна и страноведска информация за други страни; - стратегии, техники за учене на чужди езици; - прилагане на компенсаторни стратегии; - граматически и лексикални съответствия. 3. Информатика и информационни технологии: - работа с мултимедийни продукти; - намиране и извличане на информация от Интернет; - текстообработка. 4. Обществени науки и гражданско образование - правова държава,</p>
<p>Говорене</p>	<p>Ученикът: <i>Участва в усложнена диалогична реч по конкретна тема /беседа, дискусия/, като:</i> - коментира факти; - анализира; - излага аргументи; - дава оценка; <i>Участва с адекватно речево поведение в учебна и реална ситуация.</i> <i>Прави детайлно описание на</i></p>				

<p>Писане</p>	<p>обект или ситуация. <i>Създава текст /монологично изказване/ по зададена тема.</i> Произнощението и интонацията се доближават до нормативната реч на руски език. <i>Прилага компенсаторни стратегии и адекватни на руската култура модели на поведение.</i></p> <p>Ученикът: <i>Създава писмен текст по стандартни образци – автобиография, молба, декларация, анкета.</i> <i>Пише свободно конструиран отговор при открит въпрос.</i> <i>Пише съчинение /есе/ на свободна тема при зададен обем.</i> <i>Правописът съответства на основните норми на руския език.</i></p>	<p>- по телефона. 2. Роли: - партньор в разговор; - водещ в разговор; - интервюиращ; - интервюиран; - преводач в частен разговор. <i>IV. Използване на компенсаторни стратегии</i> Ученикът трябва да се научи да използва: - неезикови и родноезикови опори; - форми на езикова догадка; - помощ от други участници в общуването /съученици, учители/; - помощни учебни и справочни материали /речници, учебници, енциклопедии, справочници/; - молба за уточняване; - повторно питане;</p>	<p>Лексикалният базов минимум включва основна активна лексика около 800 лексикални единици, необходими за речева комуникация по теми и ситуации, определени от тематичните области.</p>	<p>развитието на руската литература и култура.</p>	<p>права на човека; - гражданско общество; - образование и професионални интереси; - разширяване на Европейския съюз; - общоевропейски структури. 5. Природни науки и екология: - екологична култура; - изобретения, научни постижения. 6. Изкуства: - световно културно наследство; - младежка култура; - аудиомедии. 7. Физическа култура и спорт: - спорт и здраве; - професионален спорт; - екипност.</p>
----------------------	--	--	--	--	---

V. ФОРМИ И МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ.

Дейностите, свързани с проверката и оценката на знанията и уменията на учениците в обучението по чужд език, се подчиняват на определени общи педагогически изисквания:

- системност;
- всеостранност;
- обективност;
- отчитане на възпитателното въздействие на оценката, която би трябвало да има позитивен характер и да мотивира учениците към комуникиране на чуждия език, да формира у тях критерии за самооценка и да ги стимулира за по-ефективна работа.

Решението на въпроса за обективността на оценката е пряко свързано с тестовата проверка. Тестовите могат да служат както за текуща и периодична проверка, така и за упражнения и самопроверка. При проверката на речевите умения и комуникативните способности се използват различни функционални тестове, проверката на знанията за езиковата система се осъществява чрез структурни тестове.

Проверка на знанията и уменията в XII клас

А. Устна:

– свободна диалогична и монологична реч в рамките на предвидения от програмата материал.

Б. Писмена:

- диктовка;
- тест;
- разширен план-конспект;
- есе;
- превод на текстове с изучена тематика от и на руски език;
- писмен проект.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

Организацията на обучението по руски като втори чужд език следва общоприетите принципи на комуникативно-ситуативния и на когнитивния подход, утвърдени в съвременната методика. Учебната дейност е ориентирана към изграждането на компонентите на комуникативната компетентност в разнообразните ѝ аспекти, като водеща е прагматическата насоченост.

Структурирането на настоящата учебна програма е съобразено със специфичните особености при обучението по втори чужд език:

- мотивацията за изучаване на втория чужд език;
- опита от овладяването на родния и на първия чужд език;
- усвоените до определена степен стратегии за учене;
- натрупаните фонове знания за страната и света.

Горепосочените особености обуславят необходимостта от:

- изпреварване на репродуктивното пред продуктивното овладяване на езика;
- обогатяване и усъвършенстване на компенсаторните стратегии за преодоляване на трудностите в устната и писмената реч;
- използване на разнообразна социокултурна информация с диференцирана насоченост в зависимост от интересите на учениците и евентуалната им бъдеща реализация.